

Pita anêᶇ kapyā mōᶇ Abô mōᶇ

Pita ma Yisu anêᶇ aposel laumiᶇ ba lahavuju takatu te. Hato kapyā êntêk ek embatho ᶇê êvhaviᶇ takatu ba avômalô vi êv malaiᶇ lomaloma hadêᶇ i loᶇ. Ma hato ek injik loᶇôndê atu ba Wapômbêᶇ lahaviᶇ ᶇê êvhaviᶇ nesopa. Hato ek avômalô Israêl lôk avômalô loᶇ buyaᶇ haviᶇ.

Hato kapyā êntêk hadêᶇ 64 AD la.

Pita anêᶇ lamavi

¹ Ya Pita, Yisu Kilisi anêᶇ aposel, yahato kapyā êntêk hadêᶇ Wapômbêᶇ anêᶇ avômalô takatu ba bôk halam i yôv ba êsôv mayaliv ba i êmô loᶇ luvuluvu anêᶇ Pontus lo Galesia ma Kapadosia lo Esia ma Bitinia. ² *Wakamik Wapômbêᶇ bôk hayala môlô lôkthô ba bôk halam môlô yôv. Ma Lovak Mathêᶇ hadum ba ubitak mathêᶇ ma bôk hapaliv Yisu anêᶇ thalaleᶇ ek nosopa Wapômbêᶇ. Ma wapôm lôk labali êmbôlô môlô kapôlômim siᶇ.

Alalô aêv maleᶇiᶇ ek naja bulubiᶇ

³ Nambô Wapômbêᶇ alalôaniᶇ Anyô Bêᶇ Yisu Kilisi anêᶇ Lambô Wapômbêᶇ. Yani hêv kapô ek alalô bêᶇ anôᶇ ba hik Yisu Kilisi liᶇ hêk ᶇama ek embathu alalô esak loᶇbô ek namiᶇ lôklokwaᶇ ba nanêm maleᶇiᶇ ⁴ *ek naja lôkmala atu ba ᶇama lôk lelaik mi ba miᶇ hatôm ekapok ami. Ma yani

---

* **1:2:** Lom 8:29; 2Te 2:13   * **1:4:** Kol 1:12

hayabinj lôkmala êj hamô malak lej. ⁵ *Alalô aêvhavinj ba intu anêj lôklokwanj hakalabu alalô sinj ek nê m alalô bulubinj endeba pik lo lej anêj danj ma avômalô sapêj tem nêgê. ⁶⁻⁷ *Aêj ba môlô lemimmavi anêj dôêj. Gol ma pulusikna ba tem mi. Ma atum hathanj gol êj ek injik anôj thô. Ba êvhavinj anêj mavi hamôj ek gol. Ba intu malainj lomaloma hamô vauna ba hadum ek injik unim ôêvhavinj anêj anôj thô ek Yisu endelêm ma tem nê m môlô athêj bêj lôk deda lôkmanjinj ma nê m môlô lij. ⁸⁻⁹ *Môlô lemimhavinj Yisu ba ôêvhavinj yani ma donjom minj bôk ôyê yani ami. Ma lêk owa êvhavinj anêj anôj ma bulubinj atu ba Wapômbêj tem nê m êndêj môlô. Ba intu lêk môlô lemimmavi anôj ba ôbôam.

¹⁰ *Sêbôk ma plopet enanj abô hathak wapôm atu ba tem êlêm êndêj môlô. Ma bulubinj êj, ma thêlô lejinjhabi lôklokwanj lôk êbôlêm auk hathak. ¹¹ *Ma Kilisi anêj Lovak Mathenj atu ba hamô thêlôninj kapôlôninj hik auk thô hadêj i ba hananj hathak vovanj takatu ba tem Kilisi enja vêm ka enja athêj lôkmanjinj embenj yam. Ma plopet êbôlêm auk hathak wak alête intu nô m êj tem imbitak ba imbitak aisê? ¹² Ma hik abô takêj thô hadêj plopet nena ku taksêbôk bôlada idum ma minj idum ek nê m thêlôda iyom sa ami. Mi. Nê m alalô lôkthô sa. Ma donjom lêk hêv Lovak Mathenj anêj lej ba halêm ek enanj Wapômbêj anêj Abô Mavi takêj lôkthô bêj êndêj môlô. Ma anjela vovanj ek neja auk

---

* **1:5:** Jon 10:28; 17:11   * **1:6-7:** Snd 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:2-3; 1Pi 5:10   * **1:8-9:** Jon 20:29; 2Ko 5:7   * **1:10:** Mat 13:16-17   * **1:11:** Sng 22; Ais 53; Luk 24:26-27

takêntêk imbiņ.

Nômô mathen

¹³ Ba intu nôpôpêk am lôk nupuk am loņ ma malem endahaliņ Yisu Kilisi anêņ waklavôņ atu ba tem endelêm ek noja wapôm atu ba tem nêm êndêņ môle. ¹⁴⁻¹⁶ *Môle nômô êtôm avômena takatu ba ethak esopa abô hatôm bôk eto nena, “Ya mathen. Ba intu nômô mathen.”

Wok Plis

11:44-45

Yani ma mathen. Aêņ ba môle nômô mathen êtôm yani atu ba halam môle. Ma miņ nosopa thethaņak êtôm sêbôk atu ba môle ñê auk mi ami.

¹⁷ *Pik êntêk ma hatôm unyak kudum iyom ba unim unyak anôņ ma hamô buyaņ. Aêņ ba ôpatu ba olam nena Wakamik intu nômô tiņiņ êmô yani vibiņ ek malê nena yani hathak hatitiņ avômalô lôkthô iniņ ku ba miņ hathale ñê loņ buyaņ thô ma hêv anêņ avômalô liņ ami. Mi. ¹⁸⁻¹⁹ *Libumi iniņ bôk lo loņ sêbôk ba esopa ma miņ hik anôņ mavi ami. Ma doņtom lêk oyala nena Wapômbêņ hapole môle vê hathak Kilisi anêņ thalaleņ atu ba anêņ vuli bêņ ba hatôm boksipsip atu ba anêņ kambom lo palê mi lôk miņ hapole môle hathak nôm pulusikna hatôm seleva lo gol ami. ²⁰ *Sêbôk atu ba epesaņ pik ma Wapômbêņ halam Kilisi. Ma doņtom lêk pik lo leņ anêņ daņ ba Wapômbêņ bôk hik yani thô yôv ek nêm môle sa. ²¹ *Yani iyom intu hik Kilisi liņ hêk ñama ba hêv athêņ

* **1:14-16:** Wkp 19:2; 20:7; Mat 5:48; Lom 12:2; Ep 2:3; 4:17-18

* **1:17:** Lom 2:11; ALK 2:23 * **1:18-19:** Ap 20:28; Hib 9:12-14

* **1:20:** Ep 1:4; 2Ti 1:9-10 * **1:21:** Jon 14:6; Lom 5:1-2

lôkmanġiņ hadêņ yani ek môlô nônêmimbiņ lônônêm malemim êndêņ Wapômbêņ. Aêņ ba Kilisi intu hadum ba môlô ôêvhaviņ Wapômbêņ.

22-25 *Môlô bôk osopa Wapômbêņ anêņ abô avanôņ lônônêm ôvôkwiņ am yôv. Ma lêk môlô lemimhaviņ môlôviyaņ katô anôņ. Ma Wapômbêņ anêņ abô anêņ lôkmala hamô ba tem êmô wak nômbêņ intu sapêņ. Ma hadum ku ba havathu môlô hathak loņbô. Ma anêņ vêk atu ba môlô upup habitak miņ vêk ŋama ami ma mi anôņ. Yaņ vêk êņ intu ida hamô lôkmala wak nômbêņ intu sapêņ hatôm bôk eto nena,

“Anyô lôkthô ma hatôm kavik dahô,
ma iniņ lôkmanġiņ ma hatôm thiliņ vuak;

kavik dahô hakapok

ma thiliņ vuak êv yak

ma donġtom Anyô Bêņ anêņ abô tem ida êmô aêņ wak nômbêņ intu sapêņ.” *Aisaia 40:6-8*

Aêņ ba lemimimbiņ am lôk nônêm kapôlômim êndêņ am. Ma abô êņ iyom intu bôk anaņ hadêņ môlô yôv.

2

¹ *Ba intu nônêm nôm lomaloma takêntêk vê. Siniņ, abôyaņ, iluviņ auk kambom hathak auk thêthôņ, leņdaņ, lôk etatale anyô yaņ. ²⁻³ *Môlô bôk osaê Anyô Bêņ anêņ va nena vasiņ. Aêņ ba nupipiyap ek nunum sum atu ba mabuņ anôņ halêm anêņ Wapômbêņ hatôm amena lukmuk atu ba evathu ek môlô nundumbak esak bulubiņ.

---

* **1:22-25:** Ais 40:6-8; Jon 13:34; Lom 12:10   * **2:1:** Ep 4:22; Jem 1:21   * **2:2-3:** Sng 34:8

Alalô ma hatôm valu lôkmala ek nedav unyak mathen

4-5 *Yani ma valu lôkmala atu ba avômalô êpôlik hathak. Ma donjom yani ma Wapômbên anên payen anên atu ba halam. Ma môlô hatôm valu lôkmala ên havin ba nôlêm êndên yani ek endav anên unyak mathen ên esak môlô. Ba lêk ubitak anên nê êbôk da mathen ek nôbôk anên da. Da takên ma Yisu Kilisi anên ku ba Wapômbên hawa lôk lamavi. 6 *Hatôm bôk eto halôk Wapômbên anên kapya aêntêk,

“Ôngô. Bôk yahadô valu lôklokwan te hamô Saion
ba tem embalon unyak lon.

Yada yahatak hatôm payen anên.

Ma ôpatu ba hêvhavin yani

ma tem miñ nênmê mama êndên yani ami. Mi
anên.” *Aisaia 28:16*

7 *Aên ba môlô vi lêk ôêvhavin ba ôyê valu ên hatôm payen anên. Ma vi miñ êvhavin ami ba intu Wapômbên anên abô hanañ nena,

“Valu atu ba nê elav unyak êpôlik hathak,
ma lêk habitak landin anên.” *Kapya Yen 118:22*

8 *Ma abô yan hanañ nena,

“Valu yaôna te ek ende anyô liliñ ba imbi i pônên
lôk valu bên te ek nembak sisilimbin ba nênmê
yak.” *Aisaia 8:14*

Nê takatu ba êdô Wapômbên anên abô ma tem indum ba thêlô nênmê yak.

---

* **2:4-5:** Ep 2:21-22; ALK 1:6   * **2:6:** Ais 28:16; Ep 2:20   * **2:7:** Sng 118:22   * **2:8:** Ais 8:14

9 *Ma donɔtom mólô ma avômalô takatu ba bôk Wapômbêɲ halam yôv. Mólô ma kiɲ anêɲ ɲê êbôk da lôk avômalô ôdôɲ mathenɲ. Yani bôk halam mólô ba otak momaɲiniɲ ba ôlêm umiɲ anêɲ deda lôkmaɲiɲ anôɲ kapô. Aêɲ ba mólô ma Wapômbêɲ anêɲ avômalô takatu ek nonaɲ anêɲ nômkama mavi takatu ba hadum lôkthô bêɲ. 10 *Sêbôk ma mólô avômalô paliɲ. Ma donɔtom lêk ma mólô ma Wapômbêɲ anêɲ avômalô. Sêbôk ma miɲ hêv kapô hadêɲ mólô ami. Ma donɔtom lêk hêv kapô.

Alalô namô thêthôɲ

11 *Aiyaɲ thêlô, mólô ma hatôm ɲê loɲ buyaɲ lôk ɲê takatu ba etak iniɲ loɲ. Ba intu yahalaɲ ek notak thethaɲak takatu ba hik vovak hadêɲ dahôlômim. 12 *Nômô batôɲ oyaɲ ek ɲê daluk eson nena mólô ɲê lemimmaniɲ ba ethaɲ mólô, êɲ ma tem nêgê mólônim ku mavi atu ba udum ma nebam Wapômbêɲ anêɲ athêɲ êndêɲ anêɲ waklavôɲ endelêm.

Nômô ɲê bêɲbêɲ vibiiɲ

13-15 *Wapômbêɲ lahaviɲ mólô nundum mavi êndêɲ avômalô takatu ba miɲ ewa auk mavi ami ek thêlô nesaɲ veɲiɲbôlêk siɲ. Aêɲ ba nômô gavman iniɲ ɲê bêɲbêɲ sapêɲ vibiiɲ êtôm atu ba Anyô Bêɲ anêɲ lahaviɲ. Nômô kiɲ vibiiɲ. Yani hamôɲ ek eyabiɲ avômalô lôkthô. Ma nômô kiɲ anêɲ ɲê ku takatu ba hêv ek nê-nêm malaiɲ êndêɲ avômalô takatu ba idum kambom ma nêmbô

* 2:9: Lo 7:6; 14:2; Ais 9:2; Ap 26:18; Ep 5:8 * 2:10: Hos 2:23

* 2:11: Gal 5:17,24 * 2:12: Mat 5:16 * 2:13-15: Tit 3:1; 1Pi 3:16

avômalô takatu ba idum mavi. ¹⁶ Môlô ma hatôm avômalô takatu ba bôk epole yôv. Ma donptom môlô ma Wapômbêḡ anêḡ ḡê ku. Ba intu miḡ nunduviḡ am esak auk nundum kambom ami. ¹⁷ *Nômô tiḡiḡ imbiḡ avômalô sapêḡ. Lemimbiḡ Wapômbêḡ anêḡ avômalô. Thêlô ma môlôviyaḡ. Ma nôkô ek Wapômbêḡ ba nônêm athêḡ bêḡ êndêḡ kiḡ.

¹⁸ *Ma môlô ḡê takatu ba udum ku hamô anyô yaḡ vibiyḡ nosopa unim ḡê bêḡbêḡ iniḡ abô. Vi ma yôhôm ma vi ma leḡiḡḡaḡa ma donptom nômô thêlô vibiyḡ. ¹⁹ Ba intu ôyê nena êv vovaḡ oyaḡ hadêḡ môlô takatu ba osopa Wapômbêḡ, êḡ ma numiḡ lôklokwaḡ ma tem Wapômbêḡ lamavi esak môlô. ²⁰ *Ma môlô udum kambom ba ik môlô ba umiḡ lôklokwaḡ ma tem nebam môlô e? Mi. Udum mavi ba owa vovaḡ oyaḡ, êḡ ma tem Wapômbêḡ lamavi êndêḡ môlô. ²¹ *Kilisi hawa vovaḡ ek nêm môlô sa. Ma aêḡ iyom ma Wapômbêḡ halam môlô ba hapesaḡ loḡôndê ek nosopa Kilisi vaḡgwam.

²² *“Yani miḡ hadum kambom lôk miḡ hanaḡ abôyaḡ te ami.” *Aisaia 53:9*

²³ *Ma thêlô enaḡ abôma hathak yani ma donptom yani miḡ hanaḡ viyaḡ ami. Êv vovaḡ hadêḡ yani ma donptom miḡ hadum nômla ek hawê kambom êḡ viyaḡ ami. Mi. Yani hêv ida hi hadêḡ ôpatu ba hadum abô thêthôḡ anôḡ iyom ek indum anêḡ abô. ²⁴ *Yanida liḡkupik hawa alalôaniḡ kambom hathak alovalaḡaḡsiḡ ek alalô nambôliḡ dômiḡ

* **2:17:** Lom 12:10   * **2:18:** Ep 6:5   * **2:20:** 1Pi 3:14,17

* **2:21:** Mat 16:24; Jon 13:15   * **2:22:** Ais 53:9   * **2:23:** Ais 53:7; 1Pi 3:9   * **2:24:** Ais 53:5-6; Lom 6:11

esak kambom ma namô thêthôᶇ iyom. Ma anêᶇ bêlêma hadum o mavi. ²⁵ *Sêbôk ma môlô hatôm boksipsip mathanô ma lêk ôvô ôlêm unim alaᶇ lôk ôpatu ba hayabinj môlô.

3

Nê ewa i iniᶇ abô

¹⁻² *Ma môlô avi nômô mayaô ba nômô unim anyô vibinᶇ ek yani êᶇjê nena hosopa Wapômbêᶇ ba hômô mathenᶇ. Ku êᶇ tem êmbôv yamalô atu ba hapôlik hathak Wapômbêᶇ endelêm esopa yani. ³ *Minᶇ nubutinᶇ lemkadôk ᶇauᶇ lôk notak mote gol lomaloma lôk noba sôp kêkêlô lomaloma ek numbitak êtôm vulinᶇ binᶇ ami. ⁴ Mi. Môlô kapôlômim indum môlô êtôm vulinᶇ binᶇ. Avi yôhôk labalinena iniᶇ sôp takêᶇ tem minᶇ nema ami ma Wapômbêᶇ hayê hatôm nômlate anêᶇ vuli bêᶇ. ⁵ Sêbôk ma avi mathenᶇ takêᶇ êv maleᶇinᶇ hadêᶇ Wapômbêᶇ ba êmô iniᶇ anyô vibinᶇ. Êᶇ ma loᶇôndê êᶇ hadum thêlô ibitak vulinᶇ binᶇ ⁶ *hatôm Sala. Yani halaᶇô yamalô ba halam yani nena anyô bêᶇ. Aêᶇ ba nômô batôᶇ oyaᶇ lôk minᶇ nôkô ek malainᶇ ami, êᶇ ma tem numbitak Sala nali.

⁷ *Ma anyô aêᶇ iyom. Avi iniᶇ lôklokwaᶇ ma vauna ek anêm ba intu onja auk mavi ba ômô mavi imbinᶇ vônim ek Wapômbêᶇ endanô anêm mek. Mamu luvi tem noja Wapômbêᶇ anêᶇ wapôm doᶇtom atu ba nômô lôkmala. Ba intu undum mavi êndêᶇ vônim.

---

* **2:25:** Ese 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14; Hib 13:20-21   * **3:1-2:**
 Ep 5:22   * **3:3:** 1Ti 2:9   * **3:6:** Stt 18:12   * **3:7:** Ep 5:25

Nômô yôhôm imbiņ am

⁸ Yôv. Môlô lôkthô nômô esak auk doņtom imbiņ am. Ma môlô te hawa malaiņ ma nônêm yani thêvô. Ma lemimimbiņ am êtôm môlôviyaņ. Lôk lemim injik am esak nê takatu ba ewa malaiņ ma nômô maliņyaô. ⁹ Wapômbêņ bôk halam o. Ba intu anyôla habuliņ o mena hanaņ abôma hathak o ma miņ nuņgwik kambom êņ liliņ ami ek onja nôm mavi embeņ yam. ¹⁰⁻¹² *Wapômbêņ hanaņ, “Anyô Bêņ ma hayê nê thêthôņ ma lëndôņ hakyav ek endanô thêlôniņ mek. Ma doņtom mathêlêv hathak ôpatu ba hadum kambom. Aêņ ba opalê atu ba lahaviņ anêņ lôkmala êmô mavi, ma eyabiņ dahalaņ esak abô kambom ma abôlêk kupik esak abôyaņ. Ma nêm i liliņ esak kambom ma indum mavi. Ma endanviņ esak êmbôlêm auk êmô yôhôm.” *Kapya Yeņ 34:12-16*

Avômalô mavi atu ba ewa vovaņ

¹³ Nôpôviņ am ek nundum mavi, êņ ma opalê hatôm imbuliņ môlô? Mi. ¹⁴ *Ma doņtom howa malaiņ hathak mavi takatu ba hudum ma Wapômbêņ tem lamavi esak o. Ba intu “miņ ôkô lôk lemmalaiņ esak nê kambom takêņ ami.” *Aisaia 8:12*

¹⁵ Ma undum ek kapôlôm êmô Anyô Bêņ Kilisi vibiņ. Ma ôpôpêk oda wak nômbêņ intu ek anyôla hanaņ hik o liņ ma onaņ bêņ esak nôm takatu ba

* **3:10-12:** Sng 34:12-16 * **3:14:** Ais 8:12-13; Mat 5:10; 1Pi 2:20; 4:14

hôiêv malem hathak. ¹⁶*Ma ômô malinyaô ba onañ abô êñ ma miñ otatale avômalô vi ami. Ma ôsô o ba oya ek anyôla hanañ abôma hathak o mena hathañ o hathak hosopa Kilisi, êñ ma tem yanida mama. ¹⁷Wapômbêñ lahaviñ onja vovañ ba intu hudum mavi ba howa vovañ, êñ ma mavi anôñ. Ma donjom hudum kambom ba howa vovañ, êñ ma miñ mavi ami. ¹⁸Kilisi hawa vovañ bôlôn te iyom ek injik kambom anêñ ku vônô. Anyô thêthônêñ hêv avômalô kambom sa ek endom i ba ini êndêñ Wapômbêñ. Ik yani vônô hamô pik ma Lovak Mathenêñ hêv lôkmala hadêñ yani. ¹⁹Vêm ma hi hanañ Wapômbêñ anêñ abô hadêñ ngôk takatu ba êmô koladôn. ²⁰*Sêbôk ma miñ thêlô elañô Wapômbêñ anêñ abô ami. Yani hanañ hadêñ Noa ek epesañ yeñ. Ma hamô malinyaô ba hayabiñ ek thêlô nedañô anêñ abô. Ma donjom naju hatôm bahenvi ba lahavulô iyom elañô ba intu ñañ hêv i bulubiñ. ²¹Ma ñañ êñ ma hatôm lavôninêñ ek ôpatu hathik ñañ tem enja bulubiñ aêñ iyom. Ma ñañ êñ miñ hathik leñvinêñkupik anêñ lelaik vê ami. Mi. Ôpêñ hathô ida ba haya ek havak abô havin Wapômbêñ. Êñ ma hatôm Yisu anêñ haviyô hêv ôpêñ bulubiñ. ²²Yisu intu bôk hi malak leñ ba hamô Wapômbêñ bañ vi anôñ. Ma anjela lôk nôm lôklokwañ ma iniñ lôklinyak sapêñ êmô yani vibin.

4

Ôpôpêk o ek osopa Wapômbêñ

---

* **3:16:** 1Pi 2:12   * **3:20:** Stt 6:1-7:24

1 *Kilisi hawa vovan hamô pik. Ba intu ôpôpêk oda ma onja auk êᶇ iyom. Ôpatu ba hawa vovan bôk hatak kambom yôv ba 2 hathak hasopa Wapômbêᶇ anêᶇ lahaviᶇ iyom. Ma miᶇ hathak hasopa avômalô pik iniᶇ thethaᶇak lomaloma aleba hama ami. 3 *Sêbôk ma osopa ᶇê daluk iniᶇ auk takêntêk, thethaᶇak lomaloma lôk inum waiᶇ ba molo ma sek waliliᶇ lôk ibi anyô leniᶇ hathak auk mayaliv ma kobom mama takatu ba êv yeᶇ hadêᶇ ᶇgôkba. Bôk udum lôbôlôᶇ ba hatôm. 4 Ma miᶇ hôpôviᶇ o ba hôsôv halôk lôv daim bomaᶇ atu haviᶇ thêlô ami ba intu thêlô esoᶇ kambom ba etatale o. 5 Ma doᶇtom tem nindum abô esak yani atu ba lêk hapôpêk i yôv ek endanô ᶇê lôkmala lôk ᶇê ᶇama iniᶇ abô. 6 Aêᶇ ba intu bôk enaᶇ Wapômbêᶇ anêᶇ abô hadêᶇ ᶇê takatu ba bôk ema yôv. Thêlô bôk ema hatôm avômalô pik lôkthô ma doᶇtom Lovak Matherᶇ hatôm nêᶇm lôkmala êndêᶇ i ek thêlô nêᶇmô lôkmala imbiᶇ Wapômbêᶇ.

7 *Nômkama lôkthô anêᶇ daᶇ lêk habobo. Aêᶇ ba ôpôpêk o esak auk mavi lomaloma lôk upuk o loᶇ ek oteᶇ mek. 8 *Leniᶇhaviᶇ i hathak havuliv kambom bêᶇ anôᶇ siᶇ. Ba intu ôpôviᶇ o esak kobom lenhaviᶇ i. Êᶇ ma nômbêᶇ. 9 *Ma noja avômalô êvhaviᶇ thô ma miᶇ nosa i ami. 10 *Wapômbêᶇ habi anêᶇ wapôm sam hadêᶇ avômalô tomtom. Ba noyabiᶇ wapôm takêᶇ ek nundum ku esak ek nêᶇm avômalô vi sa. 11 Ma anyôla hanaᶇ Wapômbêᶇ anêᶇ abô ma enaᶇ katô ma miᶇ endela ami. Ma

* 4:1: Lom 6:2,7 * 4:3: Ep 2:2-3 * 4:7: Lom 13:11-12

* 4:8: 1Pi 1:22 * 4:9: Hib 13:2 * 4:10: Lom 12:6-8

anyôla hêv avômalô sa ma indum esak Wapômbêḅ anêḅ lôklokwaḅ takatu ba hêv hadêḅ yani ek nebam Wapômbêḅ anêḅ athêḅ esak Yisu Kilisi anêḅ ku. Athêḅ bêḅ lôk lôkmaḅḅḅ ma yanida anêḅ wak nômbêḅ intu sapêḅ. Avanôḅ.

Avômalô êvhaviḅ takatu ba ewa vovaḅ

¹² Aiyaḅ thêlô miḅ nosoḅ kambom ba nonaḅ nena, “Aisê ba malaiḅ hapôm ya?” Môlô owa vovaḅ hatôm atum hathaḅ môlô ek injik am thô. ¹³ *Howa vovaḅ hatôm Kilisi ma ômbô o ek waklavôḅ atu ba Wapômbêḅ hik anêḅ deda lôkmaḅḅḅ thô ma tem môlô nômbô am bêḅ anôḅ. ¹⁴ *Môlô ma Kilisi anêḅ avômalô ba Wapômbêḅ anêḅ Lovak Matheḅ lôkmaḅḅḅ lêk hayô hamô môlô. Ba intu anyôla hatatale am, ma Wapômbêḅ lêk lamavi hathak môlô. ¹⁵ Ma huik anyô vônô mena howa vani mena huḅum kambom lomalomamena howa ku anêḅ ôv oyaḅ hathak o ba howa vovaḅ bêḅ, êḅ ma miḅ mavi ami. ¹⁶ Ma o anyô hôêvhaviḅ Kilisi ba howa vovaḅ miḅ o mama ami. Ômbô Wapômbêḅ esak athêḅ mavi atu ba howa. ¹⁷ Ma lêk waklavôḅ hayô ek Wapômbêḅ anêḅ avômalô nindum abô. Alalô atu ba aêvhaviḅ tem ana êmôḅ ek nandum abô. Ma vi atu ba miḅ esopa Wapômbêḅ anêḅ Abô Mavi ami, kikaknena. Vulî alê intu tem neja?

¹⁸ “Aêntu malaiḅ ek ḅê thêthôḅ neja bulubiḅ, ma malê te tem êpôm ḅê daluk lôk ḅê idum kambom?”
Gutpela Sindaun
 11:31

* **4:13:** Ap 5:41; Jem 1:2; 1Pi 1:6-7   * **4:14:** 1Pi 2:20

19 Ba intu Wapômbêḅ hadum ek anyôla hawa malainḅ ma ôpêḅ nêḅ ida êndêḅ Wapômbêḅ ba indum mavi iyom. Yani hapesaḅ nômkaḅ lôkthô ba intu tem eyabinḅ alalô dedaunḅ mavi.

5

Abô ek avaka

¹ Ya Pita avaka hatôm môlô vi atu ba alalô ananḅ Kilisi anêḅ vovaḅ bêḅ. Kasana ma Wapômbêḅ tem injik anêḅ deda lôkmanḅ thô ma alalô lôkthô tem naja iniḅ sam wapôm tomtom. Ba intu yahananḅ hadêḅ avaka takatu ba êḅô haviḅ môlô ² *nena noyabinḅ Wapômbêḅ anêḅ avômalô takatu ba bôk êv hadêḅ môlô hatôm boksipsip anêḅ alaḅ hayabinḅ anêḅ bok. Wapômbêḅ lahaviḅ nena nônêḅ lêlé esak anêḅ ku takatu ba lahaviḅ nundum. Miḅ môlô popabuk ami. Ma nôpôviḅ am esak ku êḅ. Ma miḅ nôkôkam esak valuselenḅ ami. Mi. ³ *Ômô malinḅyaô ek avômalô nêḅê ba nesopa vemgwam. Ma miḅ ombam o esak ḅê atu ba êḅô o vibinḅ ami. ⁴ Ma Alaḅ Bêḅ hayô ma tem onja kulunḅ lôkmanḅ atu ba tem miḅ imbitak yaôna ami.

Noba kwêv nôḅô malinḅyaô

⁵ *Ma anyô muk nôḅô ḅê bêḅbêḅ vibinḅ aêḅ iyom. Ma avômalô lôkthô neba kwêv nêḅô malinḅyaô. “Wapômbêḅ havôlinḅ dôḅ ek ḅê ebam i, ma donḅtom hêv anêḅ wapôm hadêḅ ḅê êḅô malinḅyaô.” *Gutpela Sindaun 3:34*

* **5:2:** Jon 21:15-17; Ap 20:28

* **5:3:** 2Ko 1:24; Plp 3:17; Tit 2:7

* **5:5:** Snd 3:34; Ep 5:21; Jem 4:6

6 *Aêḅ ba nôḡmô malinḡyaô êḡmô yani baḅ lôklokwaḅ
vibiḅ ek anêḅ waklavôḅ ma tem nêḡm môlô liḅ.
7 *Wapômbêḅ lahiki hathak môlô ba intu nôḡnêḡm
unim malaiḅ lôkthô ni êḡndêḅ yani.

Uḅḡwik vovak lôklokwaḅ

8 *Nupuk am loḅ ba nôḅḡwêk lêlê. Ôpatu ba
lamaniḅ ek môlô ma Sadaḅ atu ba kapôḅḡḡô inaiḅ
avuḅ laion ba habôlêḡm môlô haveḅ ek esaḅ ba
enaiḅ lêvôkê. 9 *Hoyala nena vovaḅ êḅ intu lêk
hapôḡm môlôvivaḅ anêḅ pik êḡntêk ba intu nobaloḅ
unim ôêvhaviḅ loḅ ma uḅḡwik vovak lôklokwaḅ
esak yani.

10 Ma tem noja vovaḅ bidonḅ oyaḅ. Ma
Wapômbêḅ ôpatu ba hêv môlô wapôḡm ba halam
môlô hathak Kilisi ek nôḡmô anêḅ lôkmaḅḅiḅ atu
ba tem êḡmô wak nôḡmbêḅ intu sapêḅ, yani tem
epesaḅ môlô esak loḅbô ba nêḡm lôklokwaḅ ma
embatho môlô loḅ lôk indum môlô numiḅ majaiḅ
êḡtôḡm landiḅ havalonḅ unyak loḅ. 11 Wapômbêḅ
ma lôkmaḅḅiḅ hatôḡm wak nôḡmbêḅ intu êḅ sapêḅ.
Avanôḅ.

Abô anêḅ daiḅ

12 *Silas, ôpatu ba hêv ya sa bêḅ anôḅ ba yahayê
hatôḡm yenaḅ aiyaḅ hato yenaḅ auk lôkthô halôk
kapyia bidonḅ êḡntêk. Yahanaiḅ lôklokwaḅ hadêḅ
môlô nena auk nôḡmbêḅ êḡntêk ma Wapômbêḅ anêḅ
wapôḡm avanôḅ ek yambatho môlô loḅ. Ba intu
numiḅ lôklokwaḅ. 13 *Avi atu ba hamô Babilon ma

* 5:6: Mat 23:12; Luk 14:11; Jem 4:10 * 5:7: Mat 6:25-30

* 5:8: 1Te 5:6 * 5:9: Ep 6:11-13; Jem 4:7 * 5:12: Ap 12:2,25;

13:13; 15:22,37-40 * 5:13: Ap 12:2; 2Ti 4:11

bôk elam yani yôv haviņ mômô, yani lôk yenaņ okna Mak êv iniņ leņiņmavi hadêņ mômô. ¹⁴ Nokam am tomtom esak kobom leņhaviņ i. Yôhôm êmôm imbiņ mômô atu ba ômôm haviņ Kilisi.

Wapômbêŋ Anêŋ Abô Mathen
The New Testament in the Malei-Hote Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Maei-Hote long Niugini
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. and The Malê people

Language: Hotê-Malê (Malei-Hote)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: The Malê people

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c8e90bc3-6cab-57b1-9a48-04f5f30fe59a